

HPV VAKCINACIJA ANDO MONTE NEGRO

100godina

U MISIJI OČUVANJA I UNAPREĐENJA ZDRAVLJA STANOVNIŠTVA CRNE GORE

So uladimasa vaćarel e vakcina pale HPV?

Kaja vakcina uladimasa vaćaren trin katora:

- HPV vakcina si vakcina opral kancero (majanglal opral kancero porešće baresko krlicako thaj opral genitalne brandavuške)
- Vakcina inćarel vućo efektivite-to thaj si but efikasni (rezultaturja ando aćhadipe nasvalimasko/ averćhande sastarimaske katora save ćerdinepes kamimašće kotorendar si but laće).
- Vakcina inćarel vućo nivelu lesa-malimasko (baro nivelu džanglimasko ande nakhavimata – nakhavelpes majlundže katar 15 brša, dino si majbut katar 270.000.000 katora vakcinengo ande majbut katar 100 raštre ande save kaja vakcina hasnarelpes).

Sar si situacija kana si ando pučhipe nasvalipe thaj meripe katar kancero porešće baresko krlicako ando Monte Negro?

Po fundo katar maj palune ašunimašće informacije katar Nacionalno registro pale maligne neoplazme ando Monte Negro si pale vrjama katar brš đesa registruime 106 nevearakhade kotora katar kancero porešće baresko krlicako. Ande godoja vrjama muline 46 manušnjaja kale nasvalimatar. Ando kava momento kancero porešće baresko krlicako si maškar pandž anglune lokalizacije kana si ando pučhipe maligne nasvalimata ke manušnjaja ando Monte Negro. Sar gođava dikhavimasa inkaldine mothodimata katar Themesko sastarimasko ćidipe pala 2020. brš Monte Negro inćarel majbaro bršengo standardizuime nivelu nasvalimasko (26,2/100.000 manušnjaja) thaj mulipe (10,5/100.000 manušnjaja) katar kancero porešće baresko krlicako ande Evropa.

Sostar inkalenpes mothodimata pale vakcinacija čhejendi?

HPV vakcinacija šaj te del lesamalipe thaj arakhadipe katar šov kotora kancerendar thaj genitalne brandavuškendar, no šerutno kamipe bučarimasko HPV vakcinacijako si ačhadipe nasvalimasko katar kancero porešće baresko krlicako. Andar rezono kaj anglunimasa kamelpes te areselpes efekto po ciknjaripe nasvalimasko thaj mulimasko katar kancero porešće baresko krlicako, maj lačhimasko thaj maj kamlimasko si te teljarelpes vakcinacijava čhejorrendar. Poločarno thaj vrjamako buhljaripe Programosko vakcinacijako vi pe čhavrra si lačhimasko, no palo teljaripe fundosarimasko Programosko HPV vakcinacijako angluno si te nakhavelpes vakcinacija čhejorrendi, so si vi ando mištaripe e mothodimasa katar TSC (Themesko Sastarimasko Čidipe).

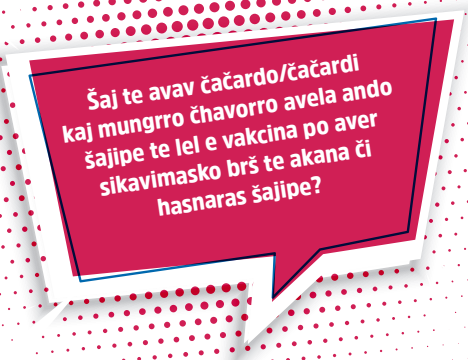

Sostar motharelpes e vakcinacija ando baripe katar 9 trajimašće brša?

TSC motharel kaj si maj lačhe te e vakcina len e čhejorra katar 9 džike 14 brša, godolesa kaj sa jekh raštra phandimasa pire šajmatenca losarel jekh jal duj barimašće trajošće brša čhejorrendar talo mothardo bršengo baripe. Pala maj lačno efekto thaj arakhadipe vakcinako thaj sa maj lačno nakhadipe Programostar vakcinacijatar Džanglimasko konsilarno kotor pale imunizacija Monte Negrako motharda te teljarelpes e vakcinacija pale čhejorra katar 9 trajimašće brša.

Ando mištaripe e finansijaće šajmatenca raštratar, šajipe si te vrjamasa ćerelpes, sar akharelpes, aresimašći kampanja (vakcinacija pale kola save či inćardine šajipe jal save naštik avenas vakcinišime ande brša kana e vakcinacija anglunimasa trubulas te ćerelpes).

Šaj te avav čačardo/čačardi
kaj mungrro čavorro avela ando
šajipe te lel e vakcina po aver
sikavimasko brš te akana či
hasnaras šajipe?

Katar medicinači rig, naj jertosardo rezono te e vakcina či lelpes jal te čholpes pe rig pale varesavi aver vrjama. Vakcina si efikasna kana lelpes ande majterne brša, nivelo lesamalimasko savo e vakcina del si jekhutno pale lundži vrjama, a vakcinacija ande majterne brša si vi majbut arakhadimašči.

Odolači, maj zurale motharas kaj ni jekh bijandimatar i naštik te mečhel angluno šajipe savo delpes lešče pale vakcinacija pire čhejestar (IV klaso fundoske sikavne thanesko, talo 9. bijandimasko đes), kaj šajipe pale palutni vakcinacija čavorrendi kašče bijandimatarja akana čhudena dini vakcinacija naj baro (phan glo si pale finansijače šajimata raštrače odolači kaj vakcina mol but, kuč si, šajipe palo nakhavipe vakcinacijako, činadipe semne džanglimašče kotorendar pale prioritete kupe, pharipe bučarimasko sastarnengo pedijatorjengo).

Kozom si mungrro čhavorro arakhado katar kancero porešće baresko krlicako tale vakcinacija?

Vakcina savi hasnarelape ando Monte Negro - HPV9 (Gardasil9) si e vakcina savi del maj buhlo lesamalipe katar dži akana aresimašće vakcine. Informacije den svato kaj lačhipe HPV vakcinacijako ando ačhadipe averčhandimasako save éerenpes majanglal kancero, ačhadipe kancerosko porešće baresko krlicako thaj ando ačhadipe genitalne brandavušengo si $\geq 90\%$, jal te lava šaj te ačhavenpes 9 katar 10 kotora kancerostar porešće baresko krlicako.

Kaj nakhavelape e vakcinacija?

Vakcinacija nakhavelape ande sastari-mašće čhera, prdal čidimata losarde sastarnengo pedijatorengo. Te si šajipe thaj phanglimasa katar lačhardipe po nivelu guvernako, e vakcinacija šaj te nakhavelpe vi ande sikavne thana.

Sar šaj te ćerav vakcinacija mungrrre čhejatar thaj kozom droma trubul te lelpes e vakcina?

Andar Sasatrimasko ćher therena akhar-
ipe thaj e vrjama pala HPV vakcinacija jal
te si tehnikano šajipe prdal sikavimasko
than therena o akharipe pale vakcinacija
čhavorrešći. Ande barimašće brša ando
savo e vakcinacija nakhavelpes amende,
trubulipe si te e čhejorri lel vakcina duj
droma ando maj harno duripe vrjamako
katar pandž čhona (mothardo duripe si
šov čhona).

Ando bršesko baripe maškar 9-14 brša denpes vaccine
duj droma ando duripe vrjamako maškar 5-13 (15) čhona,
optimalno ando duripe maškar šov čhona.

Sar te gatisarav o čhavorro pale HPV vakcinacija?

Motharelpes te e čhavorrešće harne vaćarelpes semnipe vakcinacijako, te vaćarelpes o proceso thaj procedura (udžilimasa si te o čhavorro bešel kana ćerelpes vakcinacija) thaj te ačhel te bešel inke 15 minuturja ando pašunipe maškar medicinaće bućarne manuša odolaći kaj ande ciknjarde kotora šaj te ćerenpes alergijske reakcije. Majdur, kamlimasko si te e čhavorro po đes vakcinacijako udžilimasa lel detharinasko jal varesavo loko habe.

Save efekturja tale vakcinacija šaj te ažućarenpes?

Katar efekturja butimasa ćerelpes dukh ando vast kaj si dini vakcina, kovlo šuljipe jal lolipe po than vakcinacijako. Tale vakcinacija varesave čhavorra šaj te inćaren šoresko dukhalipe jal dukhalimata ando trupo. Sa ažućarde efekturja si butimasa kovle džike maškarutne zuralimva thaj či sikaven daradipe palo sastipe čhavorresko. Sa efekturja hasarenpes talo jekh džike trin đesa tale vakcinacija. Po ciknjaripe kotorengo šaj te ćerelpes alergijasko mothodipe truposko thaj andar godova rezono but si semno te o čhavorro ande anglune 15 minuturja ačhel ando pašunipe medicinaće bućarne manušengo.

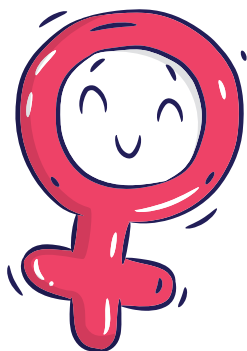
Harne informacije palo nakhadipe vakcinacijako:

HPV vakcinacija ando Monte Negro anglunimasa avela uladi pala čhejorra katar barimašće 9 trajošće brša.

Delpes duj droma (mothodino duripe si maškar 6 čhona).

Vakcinacija nakhavelape katar sastarne pedijatrurja ando Sastarimasko čher.

Sajekh bijandimatari savo si informišime sar trubul anela čhinadipe te leski čhej lel e vakcina thaj te aračhel la katar kancero porešće baresko krlicako.

Semne mothodimašće bičhaldimata:

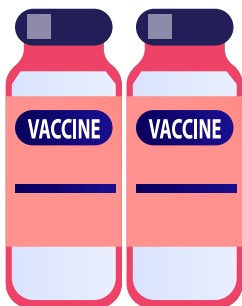
HPV vakcina si vakcina palo kancero.

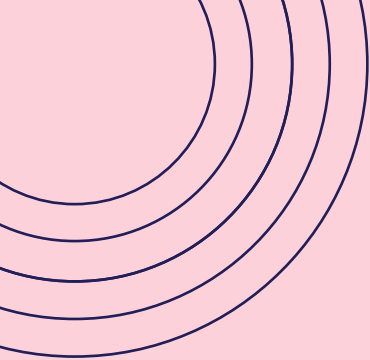
HPV vakcina si but arakhadimašći, na-khavelpes majlundže katar 15 brša, dino si majbut katar 270.000.000 kotora ande majbut katar 100 raštre ando buhl-jaripe themesko.

Sa rodinata save ćerdinepe dži akana sikadine kaj o lesamalipe savo HPV vakcina del si lundževrjamako thaj dži akana či sikadapes trubulipe palo lundžaripe thaj linipe vakcinengo majbut dromengo.

HPV vakcina but mol, kuč si, amari raštra therel la bipoćindimasa pale čhejorra ande varesave dine trajimašće brša.

Ni jekh bijandimatari či trubul te mečhel angluno šajipe savo delpes lešće te piri čhej lesamalel katar kancero porešće baresko krlicako.

Majbut infomacije palo Programo HPV vakcinacijako šaj te theren:

- Ko losardo sastarno pedijatro ando lokalosko Sastarimasko čher;
- prdal o telefono 067-086-815 (Ulado kotor pale imunoprofilaksa katar Instituto palo ašunimasko sastipe Monte Negrako);
- prdal o e-mailo: imunizacije@ijzcg.me;
- po web sajto Institutostar palo ašunimasko sastipe Monte Negrako: ijzcg.me;
- pe putarde patrina Institutostar palo ašunimasko sastipe Montenegro pe amalimašće khudimata: (facebook, instagram, twitter).

www.ijzcg.me

